

Manuel Pelmuš

HVA SER THE VIEWERS?

Manuel Pelmuš er utdannet koreograf og arbeider både i Oslo og București i Romania. Hans arbeid reflekterer over opplevelsesøkonomi, produksjonsverdi, strategier for forsvinning og synlighetens politikk i vårt mediedrevne samfunn. I dette essayet ser han på Carole Douillards *The Viewers* som en politisk handling.

Når *The Viewers* sakte, men sikkert inntar sine posisjoner i offentlige rom i Oslo, la oss si på operataket, vet de at de kommer til å stå der en stund.

Tid, ta tid, ha tid, sløse tid, tid til å tenke, til å se, til å være sammen

Tid er en luksus de fleste av oss ikke lenger har råd til. Fra denne privilegerte posisjonen, i et privilegert land, bruker de tiden til å se seg rundt.

Ved første blick ser alt stille ut. Landskapet er vakkert og stille.

Når de skuer lenger innover i landskapet, får de øye på et nokså nytt høyblokkområde som stenger for utsikten. Offentlige rom som har blitt privatisert og omgjort til luksusleiligheter og kontorer. De zoomer inn, i et forsøk på å se nærmere.

I 2016 klaget beboerne i luksusleilighetene rett ved Tate Modern i London over forstyrrelser fra museet, hvor folk hadde tilgang til terrassene i de øvre etasjene. De klaget over at privatlivet deres ble invadert av de nysgjerrige blikkene fra besøkende til den offentlige institusjonen, og gikk til sak mot museet.

Offentlig rom kan bli ansett som en trussel mot private interesser. Folk glør for nært. Kommer for nær. Er for nære.

Offentlig titting på private affærer blir ansett som fornærmende.

The Viewers insisterer på å kikke fra et offentlig ståsted. Blikket deres er kollektivt konstruert, som en offentlig undersøkelse av pågående affærer.

The Viewers står stille, holder formasjonen, kroppene deres er alliert med andre kroppar i formasjon, i fortiden og i framtiden, på gater, på torg, de gjør krav på rommet som offentlig rom¹. Utfordrer den strenge atskillelsen mellom offentlig og privat. De inkarnerer et mangfold som omformer det offentlige rom, som på nytt aktualiserer og viser fram minner etter andre kroppar som har samlet seg opp gjennom historien. Holder minnene levende og projiserer dem inn i framtiden.

De står tett inntil hverandre. For hverandre. Med hverandre. Holder fast. Holder sammen. Holder ut. Holder ut for andre. For andres medvirkning og fellesskap.

I 2013 ankom en mann til Taksim-torget i Istanbul med bare en ryggsekk. Han valgte seg ut en plass, og stod der i flere timer, med hendene i lommene, og bare stirret mot Atatürk kultursenter. Han returnerte til samme sted hver dag og stod flere timer i samme stilling – i en tid da offentlige ansamlinger var forbudt i byen, påberopte han seg rommet med sin egen kropp.

Hans kropp og handlinger begynte å spre seg på tvers av tid og (virtuelt) rom via rykter, media og andre kroppar. Folk sluttet seg til ham. Én etter én kopierte de stillingen hans, kikket i samme retning. Hans kropp ble mange. Mange ble til én. Hans blick ble et kollektivt blick.

Å gjenta, erstatte og støtte hverandre som et levende nettverk av solidaritet. Å forestille seg den offentlige sfære på nytt. Å mobilisere en pågående dialog mellom sin tilstedeværelse, de forbipasserende og sosiale rom.

The Viewers står opp for andre, i allianse med andres kamper. Forbinder historiens øyeblikk av solidaritet, forskjellige typer samlinger. Resirkulerer kollektive minner og det politiske som ligger i representasjonen av disse minnene.

Ved å stå stille innfører *The Viewers* en annen temporalitet i byens og de forbipasserendes tid. En annen intensitet i massens regelmessige takt.

¹ Judith Butler, *Bodies in Alliance and the Politics of the Street*, European Institute for Progressive Cultural Policies, 2011.

Deres ubevegelighet står i skarp kontrast til vår tids krav til kontinuerlig produktivitet og effektivitet.

I 1977 gjorde den kroatisk kunstneren Mladen Stilinovic sin ikoniske fotoserie med tittelen *Artist at Work*, hvor kunstneren avbildes i sin egen seng i åtte forskjellige sovestillinger, med øynene åpne eller lukket. Disse stillingenes performative ubevegelighet er med på å undersøke selve arbeidets ideologi og politikk.

Stilinovics verk er en ironisk kritikk av vestlige kunstneres besatthet av produktivitet og arbeid. I manifestet *The Praise of Laziness*, skrevet i 1998, driver han gjøn med kunstneres «produksjon, markedsføring, gallerisystemer, museumssystemer, konkurransesystemer (hvem er best), opptattheten av objekter», og lovpriser fordelene ved «å stirre på ingenting, ikke-aktivitet, stum tid».²

Grønland torg, juni 2019

The Viewers stirrer tilbake på de gjennomgripende problemene i vår nyliberale tidsalder, med dens blinde forelskelse i aktivitet døgnet rundt og uttømmingen av jordens ressurser som den innebærer.

² Mladen Stilinovic, "The Praise Of Laziness", *Moscow Art Magazine* nr. 22, 1998.

Men kanskje det er noe annet *The Viewers* ser som driver dem til stillhet. Kanskje deres avvisning av bevegelse og handling er forbundet med en dypere forståelse av vår tids historiske og politiske tilstand. Kanskje stillstanden utgjør et ansent tilsvar, et forslag til andre måter å tenke handling på i politisk pressede tider.

I 1992 ble det gjennomført en eiendommelig serie stillesittende performanser, av koreografer samlet til én måneds koreografi-laboratorium ved Cité Universitaire i Paris, dokumentert i skrift av danseteoretikeren André Lepecki.³

Under en forestilling nektet den kjente portugisiske koreografen Vera Mantero å bevege seg, med den begrunnelse at «den politiske tilstanden i verden var slik at hun ikke kunne danse».

Stillstand som politisk handling. Stille handling. Stillstand som en elastisk handling.

Hva om *The Viewers* står stille for å kunne se bedre? Holde øye med saker og ting? Og hva om de ved sin oppmerksomhet gjør oss mer oppmerksomme?

Der oppe fra nord ser de hvordan desperate og underprivilegerte folk rømmer fra krig og sult, og hindres fra å nå vårt trygge kontinent. Hvordan grensene vi avviklet nå ligger der igjen, i et enda større antall. Hvordan nasjonalistisk melankoli på nytt har blitt et spøkelse som hjemsøker Europa. Hvordan verden i stadig økende grad kan todeles i de få rike og de mange fattige. Hvordan offentlige rom instrumentaliseres mer og mer av udemokratiske private krefter.

I 2014 skrev Yves Citton boka *The Ecology of Attention*. Han analyserer oppmerksomhetens politikk med utgangspunkt i vår tids allestedsværende oppmerksomhetsøkonomi. Citton hevder at oppmerksomhet må forstås som noe transindividuell: noe som verken er individuelt eller kollektivt, men som åpenbares i det feltet hvor både det individuelle og det kollektive konstitueres. Oppmerksomhet er, i likhet med affekt og begjær, et punkt hvor den mest intime individualisering krysser kollektive vilkår og relasjoner. Ved å forme og formgi oppmerksomheten vår konstruerer og transformerer vi måten vi legger merke til hverandre på, i kollektiv. «En oppmerksomhetsøkologi», skriver Citton, «vil kunne skape forutsetningene for en ny kollektiv intelligens.»⁴

I vår tid er offentlige rom nødt til å gripes an på de vilkårene som legges av presset fra nyliberalismens verdensbilde.

The Viewers fortsetter å stå og se. Men hvor lenge vil de være i stand til det? Det offentliges midlertidighet konfronterer det private.

Blikket til *The Viewers* blir også et økonomisk blikk.

Under vår tids stadig mer prekære livsvilkår bør vi etablere nye former for solidaritet. Med og for allmuen. Med og for alle de som står på gatene rundt om i verden, og sammen bærer på den kraften som må til.

The Viewers er stille. Denne stille ubevegeligheten forblir med oss. Deres dempede nærvær utgjør en performativ opphevelse av det som muligens følger.

Vil de begynne å rope? Vil de bare bli værende? Vil de marsjere? Vil andre slutte seg til dem? Vil de fremsette krav? Hvor lenge skal de stå der? Og hvorfor?

³ André Lepecki, *Exhausting Dance: Performance and the Politics of Movement*, Routledge, 2006.

⁴ Jason Read, *The New Inquiry*, 18. desember 2014.

